

Program Aktywności Lokalnej „Ugorek”

W ramach realizacji projektu systemowego „Pora na aktywność” w okresie 01.01.2013 – 30.06.2015 przewidziano do realizacji 7 programów aktywności lokalnej skierowanych do społeczności zamieszkujących różne obszary miasta Krakowa. Jednym z nich jest Program Aktywności Lokalnej „Ugorek”.

W „Zasadach przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013” zawarto zapis wskazujący, iż program aktywności lokalnej powinien zostać przyjęty do realizacji na mocy uchwały rady gminy bądź powiatu. Uchwałą nr LVI/725/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 listopada 2008 r. w sprawie przyjęcia i wdrożenia „Programu Aktywności Lokalnej Miasta Krakowa w latach 2007 – 2013” i „Programu Wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych realizowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków na lata 2008 – 2010.” Prezydent Miasta Krakowa został upoważniony do zatwierdzania kolejnych Programów Aktywności Lokalnej w latach 2008 – 2013.

Planowany obszar działania wraz z diagnozą problemów

Osiedle Ugorek administracyjnie przynależy do Dzielnicy III Prądnik Czerwony. Usytuowane jest w odległości około 3,4 km od Rynku Głównego w pobliżu dawnego lotniska Kraków Czyżyny, po wschodniej stronie ulicy Młyńskiej między ulicami Al. Jana Pawła II, J. Meissnera, Fiołkową i Ułanów. Obejmuje nieruchomości o powierzchni 23,2 ha zamieszkiwane przez 5,39 tys. osób, głównie w budynkach wykonanych w technologii wielkoblokowej. Osiedle wzniesione w latach 1961-69, powiększono jeszcze w roku 1974 o trzy dziesięciokondygnacyjne budynki. W latach 90. XX wieku po zachodniej stronie ulicy J. Meissnera dobudowano kościół Matki Boskiej Ostrobramskiej.

Analizowany obszar osiedla Ugorek położony jest blisko ważnych miejskich arterii komunikacyjnych. (źródło: dane zebrane przez Instytut Rozwoju Miast – Kraków 2010 r.). Diagnoza przygotowana przez Instytut Rozwoju Miast pokazuje, iż osiedle Ugorek ma najstarszą strukturę demograficzną spośród 16 badanych krakowskich osiedli – wskaźnik średniego wieku wynosi ponad 50 lat. Wpływ na to może mieć fakt, że osiedle to powstało bardzo wcześnie (budowa większości budynków miała miejsce w latach 1960-1966), a wymiana mieszkańców od początku istnienia osiedla była niewielka. Lokatorzy, którzy wprowadzili się z momentem oddania budynków do użytku są obecnie w grupie wiekowej

powyżej 70 roku życia. Ze względu na liczbę mieszkańców w podeszłym wieku należy zwrócić uwagę na odpowiednie dostosowanie zarówno infrastruktury społecznej jak i przestrzeni publicznej. (źródło: dane zebrane przez Instytut Rozwoju Miast do opracowania „Założeń Programu Rehabilitacji Zabudowy Blokowej Osiedl Na Terenie Gminy Miejskiej Kraków”). Wspomniana grupa wiekowa może stanowić dla samej społeczności duży zasób (grupa os. starszych to osoby długo mieszkające na tym obszarze, tworzące historię tego osiedla, znające się wzajemnie - co zwiększa bezpieczeństwo i buduje tradycję miejsca). Rolą PAL będzie wykorzystanie tego zasobu (np. poprzez wolontariat) oraz wzmocnienie wizerunku grupy osób starszych jako potencjału, zasobu, kapitału społecznego osiedla. Osoby w wieku poprodukcyjnym w projekcie będą ujęte w kategorii otoczenie.

Wśród osób w wieku aktywności zawodowej zamieszkujących Ugorek odsetek osób w wieku produkcyjnym pozostającym bez pracy jest nieco wyższy od średniej dla Krakowa i wynosi ok. 5%. W rejestrach GUP jako bezrobotni zarejestrowanych jest 146 mieszkańcach osiedla, w tym 67 kobiet, które jak pokazują badania krajowe jako grupa dotknięta bezrobociem są szczególnie narażone na wykluczenie społeczne. Jednocześnie na tle 18 osiedli wskazanych w „Wielokryterialnej analizie dziewiętnastu osiedli zabudowy blokowej położonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków”, K-ów 2011 odsetek osób bezrobotnych plasuje osiedle w pośrodku analizowanych obszarów. Również liczba osób korzystających w MOPS ze wsparcia finansowego jest na poziomie średnim (3,9% mieszkańców) przy czym znacząca większość osób pobierających zasiłek (80%), to osoby biernie zawodowo. Jednocześnie odsetek osób niepełnosprawnych pobierających zasiłek jest najniższy wśród wszystkich analizowanych osiedli.

Większość bloków jest administrowana przez SM „Ugorek”, pozostała część przez ZBK. Z danych ZBK Kraków wynika, iż na tym terenie znajduje się 13 lokali socjalnych. istotną w skali osiedla. W ramach PAL planowane jest pogłębienie diagnozy w zakresie relacji zachodzącej pomiędzy mieszkańcami lokali socjalnych, a pozostałymi mieszkańcami osiedla i wykorzystanie wniosków w planowanych działaniach.

Na terenie osiedla Ugorek działa kilka instytucji pracujących na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jednak niewiele osób posiada wiedzę na temat ich oferty, mało też osób korzysta z niej pomimo potrzeby. Brak jest również współpracy pomiędzy instytucjami z tego obszaru (np. działają dwie świetlice dla dzieci, dzieci często przenoszą się z jednej placówki do drugiej, a pomimo deklarowanej potrzeby prowadzący nie kontaktują się między sobą i nie mają ustalonych zasad współpracy), nie ma spójnego i kompleksowego planu działań na rzecz mieszkańców. Z drugiej strony jest wola współpracy pomiędzy instytucjami i wstępna deklaracja wspólnych działań.

Wśród instytucji postrzeganych jako potencjalni partnerzy PAL, działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest Fundacja na rzecz kobiet z chorobą alkoholową oraz osób dotkniętych przemocą „Razem Bezpieczne.” Jest to jedyna fundacja na terenie Małopolski nastawiona na szeroko pojętą pomoc kobietom z problemem alkoholowym, współuzależnionym, a także doświadczającym przemocy. W ubiegłym roku

z pomocy Fundacji skorzystało 306 osób (w tym część to kontakt jednorazowy w punkcie konsultacyjnym) - ok. 1/3 to mieszkanki osiedla Ugorek.

Zasobem osiedla są:

1. aktywni mieszkańcy (ok.15 osób) włączający się w różne inicjatywy (np. wolontariat koordynowany przez parafię),
2. duża liczba instytucji działających (w różnych dziedzinach) na rzecz społeczności Ugorka i deklarujących/podejmujących działania aktywizujące społeczność (np. konkurs na najpiękniejszy ogródek organizowany przez SM Ugorek),
3. funkcjonowanie podmiotów, które są w stanie podjąć i kontynuować działania animacyjne po zakończeniu PAL (np. parafia, biblioteka),
4. właściciele małych podmiotów prowadzący działalność gospodarczą (potencjalni partnerzy – jako pozytywny przykład podczas pracy z grupami osób zagrożonych wykluczeniem społecznym),
5. wdrażany na tym obszarze „Program Rehabilitacji Zabudowy Blokowej Osiedli na Terenie Gminy Miejskiej Kraków” koordynowany przez Wydział Strategii i Rozwoju Miasta UMK.

Opis grupy docelowej i planowane wobec niej działania

Działaniami PAL zostaną objęci mieszkańcy osiedla Ugorek i osoby związane zawodowo, społecznie, edukacyjnie z osiedlem Ugorek oraz ich najbliższe otoczenie, wśród nich osoby korzystające z pomocy MOPS. Szczególna uwaga zostanie skierowana na osoby zagrożone wykluczeniem społecznym: osoby 50+ pozostające bez pracy, kobiety z chorobą alkoholową. Planuje się udział w programie większej liczby kobiet niż mężczyzn, co uzasadnia znacząca nadreprezentacja kobiet. Ogólny współczynnik feminizacji mieszkańców wynosi aż 130,2 (średnia dla Polski 106). Porównując wartość współczynnika do pozostałych analizowanych krakowskich osiedli (łącznie 19), jest ona najwyższa. Na ten stan rzeczy wpływa przewaga kobiet w wieku produkcyjnym powiązana z najwyższą z występujących w analizie średnią wieku wynoszącą 49,7 lat (wśród kobiet wynosi 52,4 lat, a dla mężczyzn 47,0 lat). źródło: dane zebrane przez Instytut Rozwoju Miast – Kraków 2010 r.

Jako wspólnota społeczność Ugorka jest:

1. bierna, słabo zintegrowana i zorganizowana. Wykazuje małą aktywność społeczną, brak jest inicjatyw lokalnych. Nawet możliwość korzystania z przysługujących praw nie mobilizuje mieszkańców, np. na zebrania spółdzielni mieszkaniowej przychodzi około 1-3% osób uprawnionych,
2. wycofana, słabo zmotywowana do rozwiązywania problemów zarówno odnoszących się do całej społeczności jak i indywidualnych. Taka postawa przejawia się także reakcjach dotyczących rozwiązywania problemów własnych i rodziny. Np. rodzice dzieci uczęszczających do działających na tym terenie świetlic socjoterapeutycznych

sporadycznie kontaktują się z pracownikami tych placówek, to samo ma miejsce w instytucjach edukacyjnych

Dominujące problemy klientów pomocy społecznej zamieszkałych na tym obszarze to:

1. ubóstwo,
2. nadużywanie alkoholu,
3. bezrobocie,
4. problemy ze zdrowiem psychicznym,
5. przemoc.

Powyższe problemy nie są możliwe do rozwiązania przez PAL, a jedynie do złagodzenia poprzez integrację tych mieszkańców z całą społecznością.

Celem głównym programu jest wzrost aktywności i zaangażowania w życie osiedla mieszkańców i osób związanych zawodowo, społecznie, edukacyjnie z osiedlem Ugorek.

Cele szczegółowe:

1. zmiana postaw mieszkańców z pasywnych na aktywne,
2. wzrost integracji mieszkańców osiedla Ugorek ze szczególnym uwzględnieniem integracji osób mających podobne problemy,
3. wzrost wiedzy wśród mieszkańców Ugorka na temat oferty instytucji działających na tym terenie,
4. wzmacnianie zdolności i możliwości grup do samodzielnego rozwiązywania problemów, poprzez udostępnienie informacji oraz edukację środowiskową.

W ramach działań programu zaplanowano:

1. organizację usług wspierających animację lokalną – animator lokalny,
2. organizację wolontariatu,
3. organizację treningów kompetencji i umiejętności społecznych,
4. organizację poradnictwa specjalistycznego,
5. usługi wspierające aktywizację zawodową,
6. organizacja poradnictwa i wsparcia indywidualnego oraz grupowego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych
7. działania o charakterze środowiskowym, np. organizacja debat społecznych.

Planuje się również działania nakierowane na współpracę z lokalnymi podmiotami np. współpracę z Fundacją na rzecz kobiet z chorobą alkoholową oraz osób dotkniętych przemocą „Razem Bezpieczne”. Wspólne działania Fundacji i PAL, skierowane zarówno do w/w kobiet jak i całej społeczności, pozwoliłyby na rozszerzenie oferty i bardziej kompleksowe działania (np. kampanie informacyjne, grupy edukacyjno-wspierające). Rolą PAL byłoby przełamywanie stereotypów, włączanie kobiet uzależnionych i/lub doświadczających przemocy oraz ich rodzin w działania społecznościowe oraz informowanie i edukowanie.

Dodatkowym wsparciem będzie wdrażany na tym obszarze „Program Rehabilitacji Zabudowy Blokowej Osiedl Na Terenie Gminy Miejskiej Kraków”. Pierwszym wspólnym przedsięwzięciem był udział przedstawicieli wybranych instytucji i mieszkańców w warsztatach „Osiedle bez barier. Ugorek – przyjazne miejsce do zamieszkania” – koordynowanych przez Wydział Strategii i Rozwoju Miasta UMK.

Wartością dodaną będzie pogłębienie diagnozy potencjału, potrzeb i problemów społeczności lokalnej.

Rezultaty:

1. Rezultaty twarde:

- 1) 60 uczestników PAL podejmie aktywność na rzecz społeczności lokalnej poprzez spotkania grupowe, debaty, przygotowywanie wspólnych inicjatyw,
- 2) 10 członków społeczności lokalnej zaangażuje się w działalność wolontaryjną,
- 3) lokalne instytucje podejmą jedno wspólne działanie,
- 4) powstanie jeden Punkt Informacji Obywatelskiej,

2. Rezultaty miękkie:

- 1) 30% beneficjentów deklaruje zmianę nastawienia, motywację do działań na rzecz własnej społeczności,
- 2) u 20% beneficjentów wzrasta poczucie sprawstwa i wpływu na własne otoczenie,
- 3) 30 % uczestników programu nabiera przekonania o odpowiedzialności mieszkańców za sprawy własnego osiedla.

Planowany czas i ramowy harmonogram realizacji programu:

I – VI 2013 pogłębienie diagnozy środowiska

II 2013 – III 2015 rekrutacja beneficjentów

II 2013 – VI 2015 praca z beneficjentami

II 2013 – VI 2015 praca z otoczeniem

VI 2015 - zakończenie PAL

Źródła finansowania

Program aktywności lokalnej „Ugorek” został ujęty w budżecie projektu systemowego „Pora na aktywność”. Działania będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Podział odpowiedzialności za realizację PAL

Program będzie realizowany przez pracowników MOPS w Krakowie oraz zaangażowanych specjalistów. Za organizację i realizację PAL będzie odpowiadał animator lokalny, który w ramach swoich zadań będzie odpowiedzialny bezpośrednio przed Kierownikiem Filii nr 1. W ramach PAL zadania realizowane będą przez specjalistów tj.: psychologa, pracownika socjalnego, doradcę zawodowego i wykonawców usług, których działania będzie koordynował animator lokalny. Reguły i procedury komunikowania się oraz zasady obiegu i archiwizowania dokumentów w ramach programu będą zgodne z regulaminem organizacyjnym MOPS. Koordynator programu, a zarazem animator lokalny współpracować będzie również z pracownikami socjalnymi Filii MOPS, którzy zajmują się bezpośrednio sprawami świadczeń z pomocy społecznej oraz prowadzeniem pracy socjalnej dla mieszkańców obszarów objętych oddziaływaniami PAL.